

Drachtplant

Gemakkelijke planten in mijn omgeving (1)

Tekst en foto's Bert Lemmens

Wanneer je over gemakkelijke drachtplanten praat moet je er eigenlijk meteen bij vertellen in wat voor soort grond ze staan en wat voor type tuinier je bent. Immers, de grond en de omgeving bepalen of de plant "den aard" heeft en het karakter van de tuinier bepaalt of hij/zij ze gemakkelijk vindt.

Tuinier

Om maar met de tuinier te beginnen. Ikzelf heb een voorkeur voor bomen, wanneer ik daar de ruimte voor kan vinden. Maar als ik bomen over heb probeer ik die ook te slijten in mijn omgeving waar meer ruimte is. Dit kan zijn op kinderboerderijen, bij mensen met meer grond, of in de openbare ruimte op gemeentegronden waar toch bijna nooit een mens komt maar mijn bijen wel. Dat heet 'guerrilla gardening'. Daarnaast natuurlijk ook struiken, die je zelf al makkelijker kwijt kunt maar die ook wel aan de burens te slijten zijn wanneer zij ze mooi vinden. En als laatste planten en dan bij voorkeur vaste planten. Ik probeer, hoe kleinschalig ook, een boom-, struik- en kruidlaag op te bouwen die voor alle insecten maar ook voor vogels en ander klein grut interessant kan zijn. Belangrijk voor mij is dat ik zo weinig mogelijk in de tuin wil werken. Verder wil ik geen zwarte

grond meer zien. De planten die ik zet moeten met elkaar een gemeenschap kunnen vormen. Wat bloemkleur betreft houd ik niet van harde, uitbundige kleuren en het mogen zeker geen dubbele bloemen zijn. Mijn tuin is dan ook een mix van natuur- en cultuurplanten.

Grondsoort

Wat grond betreft zit ik in een omgeving met droge tot natte zandgrond, tegen de rand van het dorp met een groene woestijn van gras, mais, intensieve veeteelt van allerlei dieren en glastuinbouw. De dorpskern is landelijk en als de verstening van de tuintjes niet doorzet zijn mijn bijen best tevreden. Ik experimenteer veel met planten, maar als het na een paar jaar niet lukt om ze te laten aarden zoek ik nieuwe. Wanneer ik een plant veel voedsel voor bijen toedicht dan is dat gebaseerd op eigen waarnemingen of ik heb gebruik gemaakt van de bijenplantengids van

de Koninklijke Vlaamse Imkerbond of het Plantenvademecum van Arie Koster. Ik probeer met mijn planten er voor te zorgen dat er in alle periodes van het jaar iets te halen valt, waarbij ik stuifmeeldracht in de directe omgeving van mijn volken het belangrijkste vind. Immers, met mijn tuintje kan ik niet voor kilo's nectar en/of stuifmeel zorgen maar wél voor variatie in stuifmeel.

Op het moment dat ik dit schrijf is het begin december 2014. Een week geleden hebben we de eerste nachtvorst gehad. Toch vlogen de bijen in de middag nog op de fuchsia die ik ooit als stek meegenomen heb uit Zuid-Engeland. Meestal vriest de plant af maar de winter 2013-14 was zo zacht dat hij het hele jaar bloeide. Terwijl de fuchsia aan zijn laatste bloei bezig is komen *Viburnum tinus* en het stinkend nieskruid al met hun eerste nieuwe bloemen. Door de lange bloeitijd kunnen de bijen in het

Winterakoniet

Oosterse kerstroos (*Helleborus orientalis*)

Hazelaar

Stinkend nieskruid

voorjaar deze planten bezoeken. Ook de winterjasmijn (*Jasminum nudiflorum*) komt al volop in bloei maar ik heb daar nog nooit bijen op zien vliegen.

Vroeg in het jaar

Toppers voor mij en mijn bijen in januari-februari zijn vroegbloeiende hazelaars (*Corylus avellana*), de Kerstroos (*Helleborus niger*) en de winterakoniet (*Eranthis* soorten). Iets later komen daar nog het sneeuwkllokje en het lenteklokje bij. Maar echt veel zie ik ze daar niet op vliegen. De combinatie van al deze planten onder een hazelaar of een toverhazelaar (*Hamamelis* variëteiten) geeft je tuin een aanblik waar je vrolijk van wordt na de donkere dagen rond kerst. In 2014 werd op 1 januari al veel op het stinkend nieskruid gevlogen waarna de bijen overstapten op winterakoniet en nog later op de kerstroos toen het nieskruid uitgebloeid was. Als het in januari goed weer is en deze planten staan in directe omgeving van de stal dan wordt er ook op gevlogen. Voor mij zijn deze planten prima omdat ze, met uitzondering van de toverhazelaar, zichzelf goed kunnen vermeerderen en elkaar verdragen.

Hazelaar

Plantjes van de hazelaar vind je overal in bossen, bermen en gemeenteplant-

soenen. Daar zijn ze terecht gekomen door vogels, eekhoorns en muizen. Even noteren waar je ze gezien hebt en dan op het juiste moment uitsteken en daar plaatsen waar jij ze wilt hebben. Desnoods verzamel je noten en stop je die in een bloempot die je in de grond graaft. Je ziet vanzelf wat eruit komt en dat kan je in het volgende najaar verplanten. Verder groeit de hazelaar vrijwel op alle grondsoorten en laat hij zich gemakkelijk snoeien. Er zijn verschillende cultivars te koop maar de gewone wilde plantjes doen het goed. De ervaring heeft me geleerd dat er een verschil in bloeitijd van enkele weken in kan zitten. Dus bloeitijden noteren en eventueel noten verzamelen en zelf kweken. Heb je weinig plek in je tuin om een hazelaar te planten koop dan een kurketrekkerhazelaar (*Corylus avellana* 'Contorta') Deze struikvorm groeit langzaam, blijft compact en is ook gemakkelijk te snoeien. Wanneer je dat tegen Pasen doet wil iedereen wel zo'n grillige tak in huis om er eitjes aan te hangen. En jij hebt weer goed gescoord bij de burens die dan geen stennis zullen schoppen wanneer er eens per ongeluk een zwerm afkomt.

Winterakoniet

Er zijn twee soorten winterakoniet: *Eranthis hyemalis* en *Eranthis cilicica*. De eerste stamt uit Zuid- en Midden-Europa, de tweede uit Zuidwest-Azië. Het is een bolgewasje dat elke luie tuinier zal aanspreken. Het kan zich enorm vermeerderen door zaad en/of broedknolletjes. Dit plantje houdt van rust in de tuin. Het goed groeit goed onder struiken in niet al te droge grond. Het bloeit overdadig en verdwijnt na eventuele zaadzetting weer geheel onder de grond zoals wel meer voorjaarsbloeiers. Denk maar aan bosanemoon en daslook. Ook voor dit plantje geldt dat het bij goed weer veel door bijen bezocht wordt. Je kunt proberen zaad te verzamelen of naar broedknolletjes zoeken maar ik vind dat onbegonnen werk. Wil je ze op een ander plaats hebben dan graaf je vlak voor het afsterven van het blad een aantal bolletjes op en plant je die elders. De winterakoniet kan men wat groeiwijze vergelijken met het speenkruid (*Ficaria verna*), in onze omgeving hanenklootjes

genoemd omdat de broedknolletjes daarop lijken. Speenkruid heeft echter vochtiger grond nodig. Mijn ervaring met speenkruid is dat het gaat bloeien na de winterakoniet en er minder bijen op vliegen.

Kerstroos

De kerstroos (*Helleborus niger*) en zijn soortgenoten, waaronder het stinkend nieskruid (*Helleborus foetidus*) zijn zeker een plaatsje in de tuin waard. De kerstroos bloeit iets later dan het nieskruid en wordt na de bloei van het nieskruid goed bevlogen. De kerstroos voelt zich het beste thuis op kleiachtige grond waar hij zich enorm kan uitzaaien. Maar ook op zandgronden met voldoende humus zal de plant het goed doen. Het aantal zaailingen zal aanzienlijk minder zijn dan op leemachtige grond maar wanneer je de plantjes in de directe nabijheid van de moederplant verplaatst naar meer ruimte heb je binnen enkele jaren een paar vierkante meter bedekt. Het voordeel van de kerstroos boven het stinkend nieskruid is dat de kerstroos jaren mee gaat en dat er geen onkruid tussen kan groeien als de planten dicht tegen elkaar staan. Ook kun je er gemakkelijk botanische narcissen en andere bollen tussen plaatsen. Deze zien kans om tussen de dichte bladeren van de kerstroos door te groeien en als het loof van de bloembollen afsterft stop je het onder de bladeren van de kerstroos. De kerstroos wil graag een beetje schaduw. Wanneer het blad bruin wordt knip je het af komt er vanzelf frisgroen blad voor terug. En nog een tip: gooi eierschalen niet in de groencontainer maar maak ze fijn met een vijzel en strooi de kalk rondom de planten. Ze zullen er je dankbaar voor zijn.

Samengevat

Veel voorjaarsplanten kun je gerust onder struiken zetten doordat ze groeien en bloeien voordat de hoger opgaande struiken in blad staan. Winterakoniet, sneeuwkllokje, lenteklokje en zomerklokje zijn alle bolgewassen die over het algemeen jaren terugkomen en zichzelf vermeerderen. Voeg daar eventueel bosanemoon en daslook aan toe en je hebt een voorjaarstuin die geen onderhoud vraagt. ●